

ZAKON

O RATIFIKACIJI MEĐUNARODNE KONVENCIJE O SUZBIJANJU I KAŽNJAVANJU ZLOČINA APARTHEJDA

("Sl. list SFRJ", br. 14/75)

ČLAN 1

Ratifikuje se Međunarodna konvencija o suzbijanju i kažnjavanju zločina aparthejda, usvojena 30. novembra 1973. godine u Njujorku, u originalu na kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku.

ČLAN 2

Tekst Konvencije u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na srpskohrvatskom jeziku glasi:

MEĐUNARODNA KONVENCIJA O SUZBIJANJU I KAŽNJAVANJU ZLOČINA APARTHEJDA

Države članice ove konvencije,

podsećajući na odredbe Povelje Ujedinjenih nacija, u kojima su se sve članice obavezale da će preduzimati zajedničke i pojedinačne akcije u saradnji sa tom organizacijom u cilju postizanja opšteg poštovanja i uvažavanja prava čoveka i osnovnih sloboda za sve ljude bez razlike u pogledu rase, pola, jezika ili religije,

imajući u vidu Opštu deklaraciju o pravima čoveka, u kojoj se kaže da se sva ljudska bića rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima i da svaki čovek može uživati sva prava i slobode proklamovane u Deklaraciji bez obzira na razlike bilo koje vrste, kao što su rasa, boja kože ili nacionalna pripadnost,

imajući u vidu Deklaraciju o davanju nezavisnosti kolonijalnim zemljama i narodima, u kojoj je Generalna skupština izjavila da je proces oslobođenja nezadrživ i bespovratan i da se u interesu ljudskog dostojanstva, progressa i pravde mora okončati kolonijalizam i s njim povezana praksa segregacije i diskriminacije,

napominjući da, u skladu s Međunarodnom konvencijom o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, države naročito osuđuju rasnu segregaciju i aparthejd i da se obavezuju da će na teritorijama pod svojom jurisdikcijom sprečavati, zabranjivati i iskorenjivati svaku praksu te vrste,

napominjući da u Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida izvesni akti koji bi se mogli okarakterisati i kao akti aparthejda po međunarodnom pravu predstavljaju zločin,

napominjući da su u Konvenciji o nezastarevanju ratnih zločina i zločina protiv čovečanstva "nehumani postupci koji proističu iz politike aparthejda" okvalifikovani kao zločin protiv čovečanstva,

napominjući da je Generalna skupština Ujedinjenih nacija usvojila niz rezolucija u kojima su politika i praksa aparthejda osuđeni kao zločin protiv čovečanstva,

napominjući da je Savet bezbednosti naglasio da aparthejd i njegovo stalno jačanje i širenje ozbiljno narušavaju i ugrožavaju međunarodni mir i bezbednost,

ubeđene da bi jedna međunarodna konvencija o suzbijanju i kažnjavanju zločina aparthejda omogućila da se preduzmu efikasnije mere na međunarodnom i nacionalnom nivou u cilju suzbijanja i kažnjavanja zločina aparthejda,

sporazumele su se o sledećem:

Član I

1. Države članice ove konvencije izjavljuju da je aparthejd zločin protiv čovečanstva i da nehumani postupci koji proističu iz politike i prakse aparthejda i slične politike i prakse rasne segregacije i diskriminacije, prema definiciji iz člana II ove konvencije, predstavljaju zločin kojim se krše principi međunarodnog prava, naročito ciljevi i principi Povelje Ujedinjenih nacija, i predstavljaju ozbiljnu pretnju međunarodnom miru i bezbednosti.

2. Države članice ove konvencije proglašavaju zločincima one organizacije, ustanove i pojedince koji vrše zločin aparthejda.

Član II

Za potrebe ove konvencije izraz "zločin aparthejda", u koji spada i slična politika i praksa rasne segregacije i diskriminacije kao ona koja se sprovodi na jugu Afrike, upotrebljava se da označi sledeće nehumane postupke počinjene u cilju uspostavljanja i održavanja dominacije grupe lica jedne rase nad grupom lica druge rase i njihovog sistematskog ugnjetavanja:

(a) lišavanje jednog ili više pripadnika jedne ili više rasnih grupa prava na život i slobodu ličnosti:

i) ubijanjem pripadnika jedne ili više rasnih grupa;

ii) nanošenjem teških telesnih ili mentalnih povreda pripadnicima jedne ili više rasnih grupa, gaženjem njihove slobode ili dostojanstva, ili podvrgavanjem istih mučenju ili okrutnom, nehumanom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju;

iii) proizvoljnim hapšenjem ili protivzakonitim pritvorom pripadnika jedne ili više rasnih grupa;

(b) namerno nametanje rasnoj grupi ili rasnim grupama takvih uslova života koji su sračunati da dovedu do njenog ili njihovog potpunog ili delimičnog fizičkog uništenja;

(c) sve zakonske mere i druge mere sračunate da onemoguće jednu ili više rasnih grupa da učestvuju u političkom, društvenom, ekonomskom i kulturnom životu zemlje i namerno stvaranje uslova za sprečavanje punog razvoja takve grupe, odnosno grupa, naročito lišavanjem pripadnika jedne ili više rasnih grupa osnovnih ljudskih prava i sloboda, uključujući tu pravo na rad, pravo na osnivanje priznatih sindikalnih organizacija, pravo na obrazovanje, pravo na odlazak i povratak u zemlju, pravo na državljanstvo, pravo na slobodu kretanja i stanovanja, pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, kao i pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja;

(d) sve mere, uključujući tu i zakonske, sračunate na podelu stanovništva po rasnom osnovu stvaranjem izdvojenih rezervata i geta za pripadnike jedne ili više rasnih grupa, zabranu mešovitih brakova između pripadnika različitih rasnih grupa, eksproprijaciju zemljišnih poseda koji pripadaju jednoj ili većem broju rasnih grupa ili njihovim pripadnicima;

(e) eksploataisanje rada pripadnika jedne ili više rasnih grupa, naročito prinudom na prisilan rad;

(f) proganjanje organizacija i pojedinaca zbog njihovog protivljenja aparthejdu lišavajući ih osnovnih prava i sloboda.

Član III

Pojedinci, članovi organizacija i ustanova i predstavnici država, bez obzira na to da li žive na teritoriji države u kojoj vrše takva krivična dela ili u nekoj drugoj državi, snosiće međunarodnu krivičnu odgovornost bez obzira na motive, uvek kada:

(a) izvrše, učestvuju u izvršenju, direktno podstiču ili planiraju izvršenje krivičnih dela spomenutih u članu II ove konvencije;

(b) direktno pomažu, podstiču ili sarađuju u vršenju zločina aparthejda.

Član IV

Države članice ove konvencije se obavezuju:

(a) da će usvojiti sve zakonske ili druge mere potrebne za suzbijanje i sprečavanje svakog podsticanja na zločin aparthejda i slične segregacionističke politike ili njenih manifestacija i za kažnjavanje lica krivih za taj zločin;

(b) da će usvojiti zakonske, sudske i administrativne mere za gonjenje, izvođenje pred sud i kažnjavanje, u skladu sa svojom nadležnošću, onih lica koja su odgovorna ili optužena za dela navedena u članu II ove konvencije, bez obzira da li ta lica žive ili ne žive na teritoriji države u kojoj su takva dela izvršena, da li su državljani te ili neke druge države ili su lica bez državljanstva.

Član V

Licima optuženim za dela nabrojana u članu II ove konvencije može se suditi pred nadležnim sudom bilo koje države potpisnice Konvencije, koji je nadležan za ličnost optuženog, ili međunarodnim krivičnim sudom koji je nadležan za one države članice koje budu prihvatile njegovu nadležnost.

Član VI

Države članice ove konvencije obavezuju se da će u skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija prihvatiti i izvršavati odluke koje Savet bezbednosti bude donosio u cilju sprečavanja, suzbijanja i kažnjavanja zločina aparthejda i da će sarađivati na sprovođenju odluka koje usvoje drugi nadležni organi Ujedinjenih nacija radi ostvarenja ciljeva ove konvencije.

Član VII

1. Države članice ove konvencije obavezuju se da će grupi, osnovanoj na osnovu člana IX ove konvencije, podnositi periodične izveštaje o zakonskim, sudskim, administrativnim i drugim merama koje su usvojile u cilju sprovođenja odredaba ove konvencije.
2. Primerci izveštaja dostavljaju se Specijalnom komitetu za aparthejd, posredstvom generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član VIII

Svaka država članica ove konvencije može se obratiti bilo kojem nadležnom organu Ujedinjenih nacija, s molbom da, na osnovu Povelje Ujedinjenih nacija, preduzme mere koje smatra svrsishodnim za sprečavanje i suzbijanje zločina aparthejda.

Član IX

1. Predsednik Komisije za prava čoveka odrediće grupu od tri člana Komisije za prava čoveka, koji su takođe i predstavnici država članica ove konvencije, radi proučavanja izveštaja koje podnose države članice, u skladu sa članom VII ove konvencije.
2. Ako među članovima Komisije za prava čoveka nema predstavnika država članica ove konvencije, ili ako ima manje od tri takva predstavnika, generalni sekretar Ujedinjenih nacija, posle konsultovanja s državama članicama ove konvencije, odrediće predstavnika neke države članice ili predstavnike država članica koje nisu članovi Komisije za prava čoveka da učestvuju u radu grupe koja je osnovana u skladu sa stavom 1 ovog člana, dok u Komisiju za prava čoveka ne budu izabrani predstavnici država članica Konvencije.
3. Sastanci grupe radi razmatranja izveštaja koji se podnose u skladu sa članom VII ove konvencije ne mogu trajati duže od pet dana, bilo pre otvaranja, bilo posle završene sednice Komisije za prava čoveka.

Član X

1. Države članice ove konvencije ovlašćuju Komisiju za prava čoveka:
  - (a) da prilikom dostavljanja kopija žalbi zatraži od organa Ujedinjenih nacija, prema članu 15 Međunarodne konvencije o ukidanju svih vrsta rasne diskriminacije, da obrate pažnju na pritužbe koje se odnose na dela nabrojana u članu II ove konvencije;
  - (b) da na osnovu izveštaja nadležnih organa Ujedinjenih nacija i periodičnih izveštaja država članica ove konvencije, sastavi spisak pojedinaca, organizacija, ustanova i predstavnika država koji su navodno odgovorni za zločine nabrojane u članu II ove konvencije, kao i onih protiv kojih su države članice Konvencije pokrenule sudski postupak;
  - (c) da od nadležnih organa Ujedinjenih nacija traži podatke o merama koje su preduzimale vlasti nadležne za upravljanje teritorijama pod starateljstvom i nesamoupravnim teritorijama, kao i drugim teritorijama na koje se odnosi Rezolucija Generalne skupštine 1514 (XV) od 14. decembra 1960. godine, u vezi sa takvim pojedincima koji su navodno odgovorni za zločine iz člana II ove konvencije, a za koje se veruje da su u njihovoj teritorijalnoj ili administrativnoj nadležnosti.

2. Dok se ne ostvare ciljevi Deklaracije o davanju nezavisnosti kolonijalnim zemljama i narodima, sadržane u Rezoluciji Generalne skupštine 1514 (XV), odredbe ove konvencije neće ni u kom pogledu ograničavati pravo žalbe koje tim narodima jamče drugi međunarodni instrumenti ili Ujedinjene nacije i specijalizovane agencije.

Član XI

1. Dela nabrojana u članu II ove konvencije ne smatraju se političkim zločinima za svrhe ekstradicije.

2. Države članice ove konvencije obavezuju se da će u takvim slučajevima odobravati ekstradiciju, u skladu sa svojim zakonskim propisima i važećim sporazumima.

Član XII

Sporovi između država članica u pogledu tumačenja, važnosti ili primene ove konvencije koji ne budu rešeni pregovaranjem, na zahtev država strana u sporu, upućuju se Međunarodnom sudu pravde, ukoliko se strane u sporu ne dogovore o nekom drugom načinu njihovog rešavanja.

Član XIII

Ova konvencija otvorena je za potpisivanje svim državama. Svaka zemlja koja ne potpiše Konvenciju pre njenog stupanja na snagu može joj kasnije pristupiti.

Član XIV

1. Ova konvencija podleži ratifikaciji. Ratifikacioni instrumenti deponuju se kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

2. Pristupanje se vrši deponovanjem instrumenata o pristupanju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član XV

1. Ova konvencija stupa na snagu tridesetog dana posle datuma deponovanja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

2. Za svaku državu koja ratifikuje ovu konvenciju ili joj pristupi posle deponovanja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili instrumenta o pristupanju, Konvencija stupa na snagu tridesetog dana posle datuma deponovanja sopstvenog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Član XVI

Država članica može otkazati ovu konvenciju pismenom notifikacijom upućenom generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Otkazivanje stupa na snagu godinu dana od datuma kad generalni sekretar primi obaveštenje o otkazivanju.

Član XVII

1. Svaka država članica može zahtevati reviziju ove konvencije u bilo koje vreme putem pismene notifikacije upućene generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.
2. Generalna skupština Ujedinjenih nacija donosi odluku o eventualnim merama koje je potrebno preduzeti u pogledu takvog zahteva.

Član XVIII

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija obaveštava sve države o sledećem:

- (a) potpisima, ratifikacijama i pristupanjima, shodno čl. XIII i XIV ove konvencije;
- (b) datumu stupanja na snagu ove konvencije, shodno članu XV ove konvencije;
- (c) otkazivanjima, shodno članu XVI ove konvencije;
- (d) notifikacijama, shodno članu XVII ove konvencije.

Član XIX

1. Ova konvencija čiji su kineski, engleski, francuski, ruski i španski tekstovi jednako verodostojni, deponuje se u arhivi Ujedinjenih nacija.
2. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija dostavlja svim državama overene kopije ove konvencije.

ČLAN 3

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SFRJ".